

Таблиця 3. Дати стійкого переходу середньої добової температури повітря через певні рівні за методом інтерполяції Лагранжа для окремих метеорологічних станцій України. 1961–1990 рр.

Метеорологічна станція	Температура, °С							
	0		5		10		15	
	навесні	восени	навесні	восени	навесні	восени	навесні	восени
Вінниця	15 III	27 XI	4 IV	30 X	24 IV	3 X	22 V	5 IX
Дніпропетровськ	12 III	1 XII	31 III	2 XI	18 IV	8 X	10 V	16 IX
Донецьк	14 III	28 XI	1 IV	30 X	18 IV	5 X	12 V	14 IX
Житомир	16 III	26 XI	5 IV	29 X	25 IV	1 X	23 V	3 IX
Запоріжжя	8 III	10 XII	28 III	9 XI	16 IV	13 X	8 V	20 IX
Івано-Франківськ	8 III	1 XII	1 IV	2 XI	25 IV	4 X	28 V	5 IX
Київ	12 III	27 XI	2 IV	1 XI	21 IV	5 X	14 V	9 IX
Кіровоград	13 III	29 XI	1 IV	1 XI	20 IV	6 X	14 V	13 IX
Луганськ	13 III	1 XII	30 III	31 X	15 IV	6 X	8 V	15 IX
Луцьк	11 III	1 XII	3 IV	2 XI	25 IV	3 X	25 V	4 IX
Львів	10 III	30 XI	3 IV	2 XI	27 IV	3 X	31 V	1 IX
Миколаїв	2 III	15 XII	26 III	12 XI	15 IV	17 X	7 V	23 IX
Одеса	26 II	27 XII	28 III	21 XI	20 IV	22 X	15 V	25 IX
Полтава	16 III	24 XI	2 IV	29 X	20 IV	4 X	13 V	11 IX
Рівне	14 III	28 XI	5 IV	31 X	25 IV	2 X	26 V	3 IX
Сімферополь	6 II	8 I	23 III	25 XI	15 IV	20 X	14 V	22 IX
Суми	20 III	19 XI	6 IV	24 X	23 IV	29 IX	16 V	5 IX
Тернопіль	15 III	26 XI	6 IV	29 X	27 IV	1 X	30 V	1 IX
Ужгород	17 II	12 XII	17 III	13 XI	12 IV	17 X	11 V	18 IX
Харків	17 III	23 XI	2 IV	27 X	20 IV	3 X	12 V	11 IX
Херсон	3 III	16 XII	27 III	12 XI	15 IV	14 X	9 V	21 IX
Хмельницький	14 III	27 XI	4 IV	30 X	25 IV	2 X	24 V	4 IX
Черкаси	14 III	28 XI	2 IV	30 X	20 IV	4 X	14 V	11 IX
Чернівці	7 III	3 XII	30 III	4 XI	21 IV	8 X	21 V	10 IX
Чернігів	18 III	23 XI	5 IV	25 X	24 IV	29 IX	19 V	3 IX
Плай	6 IV	5 XI	1 V	5 X	30 VI	28 VIII	–	–
Пожежевська	6 IV	10 XI	3 V	9 X	20 VI	31 VIII	–	–
Карабі-Яйла	15 III	8 XII	10 IV	31 X	10 V	26 IX	25 VI	24 VIII
Ай-Петрі	19 III	4 XII	16 IV	28 X	20 V	20 IX	13 VII	11 VIII

1. Бабиченко В.Н. и др. Температура воздуха на Украине / В.Н. Бабиченко, С.Ф. Рудышина, З.С. Бондаренко, Л.М. Гущина. – Л.: Гидрометеиздат, 1987. – 400 с. 2. Ващенко Г.В. Вычислительная математика: Основы алгебраической и тригонометрической интерполяции. – Красноярск: СибГТУ, 2008. – 64 с. 3. Каган Р.Л., Федорченко Е.И. О восстановлении годового хода моментов метеорологических рядов

// Тр. ГГО. – 1975. – Вып. 348. – С. 99-111. 4. Кобышева Н.В., Костин С.И., Струнников Э.А. Климатология. – Л.: Гидрометеиздат, 1980. – 344 с. 5. Кобышева Н.В., Наровлянский Г.Я. Климатологическая обработка метеорологической информации. – Л.: Гидрометеиздат, 1978. – 296 с.

Надійшла до редколегії 21.06.10

УДК 911.3.

О. Гаврилюк, канд. геогр. наук

ПЕРСПЕКТИВИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття присвячується дослідженню земельних ресурсів Івано-Франківської області щодо їх раціонального використання. У роботі здійснено дослідження впливу результатів земельної реформи на процес відтворення земельних ресурсів, поглиблено обґрунтування необхідності застосування якісно нових економічних моделей реформування земельних відносин у аграрному секторі економіки. Обґрунтовано потребу організації відтворення земель аграрного сектора з використанням інноваційного напрямку.

This article is dedicated to the research of landed resources of the Ivano-Frankivsk region concerning their efficient use. In the work research of the influence for the results of the land reform is carried out on the process of recreation of the land resources, the explanation of the necessity of usage of high-quality-new economic models of reformation of the land relations in the agrarian sector of economy is deepen. The necessity in organization of earth recreation of agrarian sector with the use of innovative direction is explained.

Постановка проблеми. Територія Івано-Франківської області характеризується унікальним комплексом фізико-географічних, ландшафтних, гідрологічних, структурно-геологічних і інших параметрів, що зумовило формування в її межах значної кількості видів та об'єктів природних ресурсів. За оцінками Ради по вивченню продуктивних сил України найбільш цінними серед природних ресурсів є земельні (72%) і мінерально-сировинні (26%), тому вирішення проблеми раціонального використання земельних ресурсів є надзвичайно актуальним на сьогоднішній день.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження земельних ресурсів Івано-Франківської області спирається на теоретичну базу, напрацьовану геогра-

фами радянського періоду – К. Михайлової, Б. Штейнгольца, М. Каганера, Б. Стрельца та ряду інших авторів. Також велике значення для вивчення природно-ресурсного потенціалу області, зокрема земельних ресурсів, мають праці К. Геренчука, О. Адаменка, М. Приходька, В. Парпана, М. Паламарчука та інших.

В статті поставлені наступні **завдання**: описати земельні ресурси Івано-Франківщини як основу розвитку народного господарського комплексу; дослідити стан раціонального використання земельних ресурсів області.

Виклад основного матеріалу. Земельні ресурси – сукупні ресурси земельної території як просторового базису господарської діяльності людей, засобу виробництва та її біологічної продуктивності були і залиша-

ються одним із найважливіших видів ресурсів області. Для Івано-Франківської області характерна значна територіальна різноманітність земельних ресурсів. Земельний фонд складається із земель різного функціонального призначення. На частку Івано-Франківської області припадає близько 2,1% загального земельного фонду України. Характерні природно-географічні риси земельного-ресурсного потенціалу визначаються положенням області у лісостеповій, передгірській і гірській зонах. Найбільша площа (45,6%) зайнята лісами, під сільськогосподарськими угіддями зайнято 45,7% площі області, в тому числі 30,5% – рілля та багаторічні насадження, 15,1% – сіножаті та пасовища. Решта землі знаходиться під водою (1,7%) та іншим землекористуванням (7,0%). Загальна площа 1392, 8 тис. га. із них станом на 1.01.2009р. сільськогосподарські угіддя займають 635.3 тис. га (45,6% території області) [3].

У структурі сільськогосподарських угідь рілля займає 375.0 тис. га, перелоги – 28,2 тис. га, багаторічні насадження – 16,0 тис. га. сіножаті – 80.9 тис. га. пасовища – 131,18 тис. га.

Площа лісів та інших вкритих лісом земель – 635,8 тис. га (45,6%). Під водою зайнято 23,5 тис. га, болотами – 2,6 тис. га. забудовані землі – 60,4 тис. га.

Основними землекористувачами в області є:

- 67 лісгосподарських підприємств, у користуванні яких перебуває 564,4 тис. га (40,5 % загальної площі області);
- громадяни (968,4 тис. осіб), у власності яких знаходиться 416,5 тис. га (29,9%); у тому числі 21,6 тис. га наданих для ведення селянського господарства (681 фермер);
- 470 сільськогосподарських підприємств різної форми власності, у користуванні яких перебуває 114,2 тис. га (8,2 %);
- організації, підприємства, установи природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення, яким надано у користування 55,9 тис. га (4,0 %);
- землі запасу та землі не надані у постійне користування займають 205,4 тис. га (14,8% площі області).

Область відноситься до регіонів з низькою землезабезпеченістю. В середньому на одного жителя припадає 1,0 га. у тому числі 0,45 га сільськогосподарських угідь, із них 0,27 га ріллі (в Україні відповідно 1,25; 0,89; 0,68 га).

Можливості розширення площ сільськогосподарських угідь і найбільш продуктивної їх частини – ріллі в області вичерпані. Більше того, у зв'язку із розширенням житлового та інших видів будівництва площа сільськогосподарських угідь постійно зменшується. За період 1995-2009 роки площа забудованих земель збільшилась на 6,0 тис. га. [2]

Зростання потреб у продуктах харчування і сировині обумовлюють необхідність інтенсивного використання земельних ресурсів з одночасним розв'язанням найбільш важливої проблеми – забезпечення охорони земель від руйнування (ерозія, зсуви, карст), відтворення і підвищення родючості ґрунтів.

Земля з її ґрунтовим покривом (продукує шаром поверхні землі, який забезпечує функціонування біосфери) є первинним фактором виробництва, фундаментом економіки.

Ґрунтовий покрив області дуже строкатий. Всього в області налічується 22 види різновидності ґрунтів. Найбільшу площу займають бурі гірсько-лісові ґрунти, на яких зростають переважно ліси. У передгірній зоні переважають буроземно-підзолисті поверхнево оглеєні ґрунти, а також дернові, болотні та торфоболотні ґрунти у долинах

річок. У лісостеповій зоні поширені сірі лісові ґрунти, а також чорноземи опідзолені і чорноземи вилуговані.

В цілому ґрунти області вимагають вапнування (420 тис. га) та внесення оптимальних доз органічних і мінеральних добрив, захисту від водної ерозії (138,7 тис. га). Особливо актуальним є питання удобрення ґрунтів. За останні 15 років значно зменшилось внесення мінеральних та органічних добрив. Якщо у 1990 році на 1 га вносилося 240 кг мінеральних (у діючій речовині) і 15,3 т/га органічних добрив, то у 2009 році – всього 30 кг/га і 1,8 т/га, тобто у 8 разів менше. Збільшення площі сільськогосподарських угідь у користуванні населення (присадибний сектор) у зв'язку з невеликими площами (дрібноконтурністю) обумовлює низьку ефективність працересурсного потенціалу внаслідок незначної механізації виробництва, недотримання (відсутність) сівозмін, не здійснюється вапнування ґрунтів та протиерозійні заходи, що негативно позначається на родючості ґрунтів. Освоєння територій і екстенсивний тип тривалої господарської діяльності без врахування екологічної придатності земель і ерозійного потенціалу території призвели до збільшення у структурі угідь питомої ваги орних земель. Це привело до посилення процесів водної ерозії, прогресуючого зниження родючості ґрунтів, внаслідок зменшення у ґрунтах гумусу і поживних речовин, зростання кислотності [4].

Основним і найбільш негативним наслідком нераціонального сільськогосподарського землекористування є інтенсифікація водоерозійних процесів. Еродованість земель за останні 30 років зросла в 1,7 рази. На території області процесами змиву охоплено 138,7 тис. га сільськогосподарських угідь [1].

У зв'язку з цим основними завданнями, які забезпечать екологізацію використання земельних ресурсів в області є:

- розробка і впровадження системи заходів щодо захисту земель від ерозії, зсувів, селів, підтоплення, ущільнення, засмічення, забруднення;
- оптимізація структури угідь на водозборах рік з урахуванням морфологічної структури ландшафтів;
- збільшення площ екологічно стабілізуючих угідь (лісів, сіножатей, пасовищ);
- забезпечення внесення оптимальних доз органічних і мінеральних добрив, вапнування ґрунтів;
- запровадження інтенсивних екологічно-безпечних технологій у сільськогосподарське і лісгосподарське виробництво.

Висновки. Відтворення земельних ресурсів у досліджуваному регіоні не відповідає вимогам сьогодення, оскільки інтереси суб'єктів господарювання більшою мірою спрямовуються на досягнення матеріальних інтересів, а не на збереження, поліпшення та охорону землі. Посилення процесів деградації земельних угідь Івано-Франківської області та високий рівень їх забрудненості унеможливають їх відтворення відповідно до вимог та рекомендацій, сформованих у концепції сталого розвитку. У зв'язку з цим, виникає потреба пошуку таких шляхів та заходів, які зможуть забезпечити раціональне використання та охорону земельних ресурсів з одночасним збереженням економічних, соціальних та екологічних інтересів. Ідеться про необхідність вапнування ґрунтів, поліпшення структури та складу земельних угідь, зменшення кількості покинутих та засмічених земельних ділянок, розораності сільськогосподарських угідь. Реалізація таких заходів стане можливою за умови створення відповідної інституції, яка би проводила моніторинг стану земельних ресурсів. Відсутність необхідної інформації про стан та рівень їх забрудненості унеможливає встановлення рівня їх екологічної до-

статності. Саме об'єктивна інформація має слугувати основою налагодження інтеграційних зв'язків. З метою вирішення існуючих проблем раціонального використання сільськогосподарських угідь необхідним є налагодження внутрішніх та зовнішніх інтеграційних зв'язків, а також проведення ряду практичних заходів щодо їх поліпшення, збереження та покращення. Ідеться про необхідність впровадження раціональної структури землекористування, створення інформаційної системи щодо зміни стану земельних ресурсів, використання дієвих економічних важелів щодо оптимального раціонального використання земельних ресурсів, стимулювання інвестицій в придбання екологічно безпечного устаткування, ресурсозберігаючих технологій, спрямування інтеграційних відносин на реалізацію потреб поліпшення земельного фонду, запровадження європейських стандартів показників екології тощо. Оцінка стану земель аграрного сектору Карпатського макрорегіону засвідчує, що сучасна економічна діяльність не найкраще впливає на стан земельних ресурсів. Земельний фонд аграрного сектору Івано-Франківської області потребує налагодження інтеграційних зв'язків, пов'язаних із охороною, поліпшенням та збереженням земельних ресурсів з урахуванням глобалізаційних трансформацій. Ідеться про необхідність оптимізації структури сільськогосподарських угідь, залучення інвестицій, які б

спрямовувалися на покращення та відновлення родючості, збереження та покращення екології, запровадження новітніх технологій щодо раціонального використання ресурсного потенціалу тощо. Разом з тим, в умовах глобалізаційних змін та поглиблення інтеграційних зв'язків поняття раціональності має включати в себе не лише потреби нинішнього, але й майбутнього покоління. Ідеться про спільні дії усього людства щодо впровадження нового типу господарювання в аграрному секторі на засадах сталого розвитку, які передбачають органічне поєднання економічних, соціальних та екологічних компонентів.

Стратегічний розвиток земельних відносин повинен здійснюватися з урахуванням глобалізаційних та інтеграційних процесів. Без цього аграрний сектор економіки, у тому числі й Івано-Франківської області, не зможе одержати належного розвитку крізь призму поліпшення, збереження та охорони земельних ресурсів.

1. Андреева Н.М. Вплив екологічного фактора на формування сучасної системи економічних відносин // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 142 – 153.
2. Корнійчук Л. Сталый розвиток і глобальна місія України // Економіка України. – 2009. – № 4. – С. 4 – 13.
3. Щурик М.В. Інноваційні пріоритети сталого розвитку // Агросвіт. – 2009. – № 19. – С. 2 – 6.
4. Щурик М.В. Фінансування екології відтворення земельних ресурсів аграрного сектору Карпатського макрорегіону // Фінанси України. – 2007. – № 3. – С. 67 – 71.

Надійшла до редколегії 10.09.10

УДК 622.831:621.039:551.432

А. Калько, канд. техн. наук, доц.

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ В КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

В статті обґрунтовані економічні, географічні та гірничі параметри регулювання іноземних інвестицій в мінерально-сировинний сектор економіки в країнах, що розвиваються.

In the articles grounded economic, geographical and mountain parameters of adjusting of foreign investments are in the raw mineral-material sector of economy in countries which develop.

Постановка проблеми. Незважаючи на декларативність "європейськості" нашої держави, світові та вітчизняні аналітики за економічним і соціальним становищем відносять Україну до держав з перехідною економікою [1]. Побудова цивілізованого ринку вимагає вивірених кроків з реформування, насамперед, законодавчого поля, а в умовах, коли для України провідною галуззю економіки є мінерально-сировинна, – законодавчого регулювання поведінки з надрами [2].

В цих умовах надзвичайно цінним є досвід залучення іноземного капіталу в розвідку і розробку родовищ корисних копалин для їх наступної переробки, напрацьований такими сировинними гігантами як Аргентина, Бразилія, Мексика та ін., віднесених на сьогодні до країн, що розвиваються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В напрямку вивчення досвіду ведення раціонального надрокористування працювали багато вчених, серед них А.Г. Шапар, П.І. Загороднюк, Ю.В. Разовський, Е.І. Черней, Н.А. Мацко, М.Д. Картер, Н.К. Гарднер, Х.К. Тейлор та ін. [3, 4].

Проаналізувати законодавчі акти всіх країн, що розвиваються, є предметом самостійних досліджень. Нами зроблена спроба розглянути лише нормативні документи Аргентини, Чилі, Єгипту, Індії, Малайзії, Мексики, Нігерії та Тунісу.

Постановка завдання. У даному дослідженні необхідно систематизувати основні принципи надрокористування з метою залучення іноземних інвестицій з оцінкою ступеня ризиків вкладеного капіталу, головними з яких є:

- відношення урядів до інвестицій;

- контроль інвестицій і передачі технологій;
- відношення до власності;
- інвестиційні гарантії;
- поглинання національних компаній;
- оподаткування інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досвід освоєння мінерально-сировинних ресурсів низки держав, що розвиваються, показує, що проведена політика заохочення іноземних інвестицій не завжди веде до збільшення надходження капіталу.

При вкладенні капіталу у першу чергу оцінюються ступінь ризиків. Чинники ризику при вкладанні іноземних інвестицій в економіку країн, що розвиваються, поділяються на три категорії.

Перша категорія припадає на початок будівництва гірничодобувного підприємства і викликана неминучими погіршеннями в проектах освоєння родовища – перевищення кошторисної вартості, затримки термінів здачі в експлуатацію об'єктів, що забезпечуються технологічними схемами видобутку і переробки мінеральної сировини і пов'язаними з ними збитками.

Друга категорія пов'язана з періодом експлуатації родовища з необхідною продуктивністю. Головними чинниками є недостатньо обґрунтовані підготовлені до видобутку запаси корисних копалин, що не дозволяють досягти необхідної продуктивності копальні; застарілі технології видобутку і переробки мінеральної сировини; певні труднощі зі збутом товарної продукції.

Третя і найголовніша категорія чинників ризику включає політичну і економічну нестабільність країн, до